

„DALMATINSKI HRVAT“ izlazi svake subote.
Godišnja predplata Din. 80 — Pelugedžije
Din. 41 — Tramjesečno Din. 22 — Za Ameriku godišnje dva dolara.

OGLASI PRAVA CJENIKU.

Rečnik kod Pešč. Ček. Ureda, Zagreb, br. 38.004

Privatni telefon
preko dana br. 38 — preko noći br. 23
(Intraurban)

DALMATINSKI HRVAT.

NOVINE ZA PROSVJETU, GOSPODARSTVO I POLITIKU DALMATINSKE 'HRVATSKE'.

God. II.

ŠIBENIK, 10. STUDENOGA 1923.

Br. 44.

Značaj hrvatskog otpora.

Teška je borba i jake su vatre u koje je upao hrvatski narod. Makar neprijatelji spolja u svojoj bezobzirnoj borbi ne biraju sredstva za naše uništenje, ipak su glavne energije naroda utrošene na borbu s nutarijim neprijateljima i protivnicima. I opravdavao. Jer dok nam ovi za ledjima pucaju, radčci ako ne za naše uništenje, a to podjavljenje duševno i ekonomsko robstvo, da nas od slobodnih građana degeneriraju na bespravne i bespomoćne mase.

Ne mislimo time ciljati samo na stranke koje representiraju Srbe, koja makar do danas ne štede ni u kojem pogledu, nego na one naše odrole i plačenike, koji neki u vidu materijalne koristi, a neki utopističkih ideja, ruše sve što je sveto Hrvatima i sve one kulturne i gospodarske tekovine koje su naši stari postigli i podigli, kidajući od svojih usta zalogoj po zalogaj, da da ga pretvori u stvarnu vrijednost i bace na oltar domovine. Patriotski žar koji im je svjetlio bio je jači nego sve brutalne metode i odvratna sredstva, koja su stajala na raspolažanje našim dojučerašnjim krvnicima. Makar onda ne mogahu naći kompaktni otpor sviju hrvatskih masa, ipak nas nemoguće skrati. Bilo je zato, jer su ondašnji vlastodršci i ugnjetavači — protivno od današnjih — znali podržati neukinjim masama, premda su ih nevidljivo isisali do iznenadosti. Te masse predoše rat, koji ih je naučio na shvaćanje slobode i vrijednosti čovjeka.

Danas, kad je cito hrv. narod jedinstven u borbi zahtjevima, i najveća sila, bilo s koje strane

dolazila, ne će moći da podržava opstankom i voljom naroda, pogotovo ako su te sile prilično izjednačene. Iako su nači odrodi samo sredstvo u rukama vladajućih bilo koje boje, a njihovi podržavači ne će moći dugo turati glavu u pjesak, pa će priznati Hrvatima njihovu slobodu i slobodno raspolažanje samim sobom, ako ne da zadovolje pravdi, to bar iz vlastite koristi. Jer kad se bedem ruši ne gleda ni prava ni kriva.

Prošla su vremena kad se je moglo falsificirati mišljenje i volju Hrvata, dok su ovi bili dosta tibi, vjerujući u brzi preokret na bolje. Bile su iluzije, a Hrvat danas kriči, da i slijepac mora konstatovati boli. Ta bole ujedinjenje sve slojeva naroda i sve djelove teritorija koji je njegov. I našu Dalmaciju, sna razmetnog, koji je toliko svojoj majci Hrvatskoj tuge i nevolje nudio, pljujući joj u destito lice, i on se nazad krenuo. Vratio se sin izgubljeni, da u njazinom krilu postavljenim idealima, koji ne postizu uz saradnju složnih koje su otkazale. Došlo je doba otrijezenja i jedinstvenosti cijelog hrvatskoga naroda, što je najznačnija stvar, gdje će i najzadnji hrv. seljak u najzdanoj kolibici neustrašivo i muževno braniti svoje slobodštine i prava i tako dokazati da su idealni borce, za svoj narod a ne rebeli.

Momenat koji je nastupio, nije ostavio hladnim i neinteresovanim naše pritisikače i oni sad po malo uvidjavaju, da su zalud bile sve one podignute armature, i nude sporazum i pitaju odnosne prijedloge. Nasilje upali proti pojedincu, ali narodu ne!

Italijanski barbarizam!

Stari Rimljani označivali su riječju, »barbarizam« sve nekulturne narode, a to je vrijedilo za po njihovom shvaćanju za sve one koji nijesu bili pravi Rimljani. Njihovi potomci Talijani služe se istim izrazom uperenim osobito prema slavenskim narodima. Tempora mutantur i mi mirne duše možemo iste riječi dodaciti Tim Talijanima.

Nesretnom sudbinom podpaljeno je na stotine tisuća našeg hrvatskog i slovenskog naroda u robstvo novovjekovnih barbar. Poznatim sacro egoismom htjeli su odmah milom ili silom naš hrvatski slovenički narod progutati ili odnaroniti. Najprije su počeli mučenjem, zatvaranjem, zlostavljanjem riječju, zverstvima na naš živalj, i njihovim imetak, rušenjem narodnih domova i institucija, kao i privatnih.

Budući da tim barbarskim sredstvima nijesu mogli uspije biti postići jer je naš narod u Istri Gorici Trstu i otocima postao još otpornijim, i svijesnijim, uhvatili se drugih još barbarskih nedjela za iskorenjem hrvatske i slovenačke svijesti u tim krajevima, koji su nesretnim rapalskim ugovorom u njihovo nezasitnoždrjelo dospjeli.

Nazad nekoliko vremena donešen je zakon, kojim se nareduje podaka u pučkim školama samo i isključivo u talijanskom jeziku, Naravski da se tim ciljalo samo na Hrv. i Slovence koji su teškom mukom i trudom te škole sagradili i uzdržavali. Tim načinom hoće da odnarode njihovu djecu, ustrcavajući im otrov janjičarstva po talijanskim učiteljima. Talijanski egoizam nije se tim zadovoljivao već je pošao još dalje. Ovih je dana izdano po

furlanskom perfektu naredba da od 21. listopada ov. god. moraju sve novine koje izlaze u ne talijanskom jeziku, donašati talijanski prijevod sveg gradiva. Ta se naredba kašnje proširila na čitavo područje gdje žive Hrvati i Slovenci.

Kad se zna, kolikim je žrtvama i troškovima skopčano izdavanje novina, kad se najčešće, koliki važnost ima štampa u narodnoj borbi protiv nasilja i barbarstva, tad će se lako shvatiti, koliki je to udarac za naš narod u tim krajevima. To radi Italija, koja hoće da je smatramo kulturnom. Ta Italija jedina u kulturnom svijetu gazi taj zahtjev pravde i slobode, koje je svim narodima i narodnostima dato da se slobodno služe svojim jezikom u štampi i školi.

Protiv ovog barbarskog nasilja mora da digne s nama protestni glas čitav kulturni svijet i da prestatice vrtoglavlje talijanskih fašista.

Svoj muževni glas protiv tog barbarstva imala bi dignuti beogradski vlast, koja bi u tom pitanju imala potpuru svih svojih državljana.

Ali vrijeme i iskustvo su pokazali, da B. čaršija ne mari za naše, koji čame u talijanskom robstvu, da nikakva koraka ne čine da zaštite njihova prava i svoj ugled. Znatljivo se pitamo što bi učinila Italija ili koja druga država kad bi se njezinim sunarodnjacima otkovala nepravda i rana nanijela. Mi od B. čaršija ne možemo ništa očekivati, već da se sami rodoljubi založimo za našu braću koja se nalaze u tudjem robstvu, i to ne samo riječu već i djelima.

Da naši u Istri, Gorici, Trstu i otocima uzmognu otvarati svoje privatne škole i izdavati novine koje će u njima buditi nacionali-

Uspjesi predsjednika Hrv. naroda g. Radića u Londonu.

Uspjeće g. Radića u Londonu vidimo najbolje u odrazima kod kuće. Zadnje vrijeme predsjedničtvu HRSS. stigao je poziv iz najmjerodavnijih službenih krugova, da stav svoje zahtjeva i da se pregovori nastave od one točke, gdje su prekinuti posje Markovog protokola.

Nenadna želja beogradskih vlastodržaca za pregovore sa prestavnikom hrvatskog naroda, kao i odgodjena parcelacija Hrvatske bit će valjda od onih (kako radikalni trube) neuspjeha Radićeve politike. Prevladavštvo hrv. naroda ne će se putati u pregovore sa Beogradom t.j. s onim istim ljudima koji su nedavno pokušali da predsjedničtvu naroda.

Presjedničko dvadeset i peto niamo iz Londona:

Sav London, a ovaj čas već i političari čitavoga sveta govore o tom, da se doskora ima sastati nova mirovna konferencija, da reaktivira ili promeni versaljski ugovor od 28. lipnja 1919., da učini kraj francuzskom i Balkanskom militarizmu i da u Njemačkoj, u Srednjoj Evropi i na Balkanu napokon ustali politiku mira, pravednosti i slobode. Povod tomu da je govor generala Smutsa, što ga je kao predsjednik britanske Južne Afrike održao u društvu prvih britanskih političara tako mudro, ali i tako iskreno, baš, kako se kaže, bez dijake na iziku, te tomu valjda nema primjera u političkoj povijesti.

Sve londonske novine donose taj govor u većem ili manjem izvadku i gotovo se sve s njim boče, ne će, slažu. I rādnički dnevnik „Daily Herald“ donosi na prvi mještaj najvažnije izvadke i silno uživa u odlučnosti i iskrenosti go-

vornikovog. Današnji londonski „Times“ donosi taj govor doslovce, pa po tom stenografskom izvještu neka i hrvatska javnost sazna odmah za ovu mudru i muževnu riječ, koja se direktno se tiče i našega hrvatskog pisanja.

Britanski Savez Naroda.

Prvi ministri velike britanske zajednice sastali su se iz svih kontinenata sveta zapravo kao jedan novi, kao Britanski Savez Naroda. Sastaje se u doba, kad se čitav svijet hoće počušuti u svojim temeljinama, sastaje se zdrav snažni i nerazoriv. Kako to i zašto to, da Britanska Zajednica Naroda stoji ovako čvrsto, kad sve drugo oko nje pada? To je zato, jer svi mi u toj zajednici iskreno vjerujemo u neka temeljna politička načela, i jer pošteno radimo, da ih u praksi provedemo. Ta načela jesu:

Za ljudje je samo čovječna vlast; mir i sloboda priznajuće su dobro-

savki narod ima prvo, da se slobodno razvija i da sam sobom vlast.

Čitava carstva, koja nisu bila na ovim temeljima, propala su u nedavnom ratu. I gle, uzprkos tomu strašnomu primjeru i opet nekoji i danas kušaju, da samo silom vladaju. Lahlko je poreći, što će ih stići.

Mi naprotiv stalno vjerujemo u veliki ideal čovječne, miroljubive i demokratske politike, koju u praksi provodimo u čitavom svetu. Južna Afrika, Irska, Egipt i Indija živi su svjedoci ove vjere naše. Britunske Zajednice. Ova vjera u mir, pravicu i slobodu drži nas zajedno i držat će nas do vječa. da opet gledamo, kako sa rušev kraljevstva i carstva, osnovana na sili i pritisku. (Burno odobravanje.)

(Svršit će.)

Hrvati Širite „Dalmatinski Hrvat“

„DALMATIN. HRVAT“ uredjuje M. Berović, pred. za redakcionim odborom.

„Dalmatinski Hrvat“ je vlasništvo promidžljivog odbora „Hrvatske Štamarske Zadruge“ s. o. j.

Plama i novci šalju se na adresu:

„Dalmatinski Hrvat“ - Šibenik, Glavna ulica 108.

Rukopisi se ne vraćaju. - Plama na frankirana ne primaju, anonimna u koči.

zam. Moramo opet postaviti na noge družbu Sv. »Čirila i Metoda«.

Na posao rodoljubi dok ne bude kasno.

„Rat partizanstu, protekciji i korupciji“.

Još jednom smo imali prigodu, da čujemo ekspektoracije jednog megalomana, bivše ekscelenčice — Svetozora Pribićevića. Ovog puta bila je samo promjenjena pozornica, mjesto u beogradskoj skupštini, odigrala se ta komedija u Sarajevu na skupštini »demokratske« stranke. Bivša ekscelenčica, hoće da ias, da pomogne spasiti državu iz čarskaka, u koji je i on pomogao, da se uvede. Ustavimo se čakom na koncu njegovog govora, gdje je viknuo: »Rat partizanstu, protekciji i korupciji«.

On, koji je bacao anatemu i proglašavao »antidržavnim« svakog onog Hrvata, koji se borio proti partizanstvu, protekciji i korupciji, dok su to provodili »državotvorci« demokrate — ima danas smjelosti da izbací tu devizu.

On, koji je progonjao sve i svakoga, koji nije htio da zbací pod noge svoje poštenje i svoje osjećaje prema hrvatskoj rođenoj grudi — danas ima smjelosti, da navješta rat partizanstvu.

On, za kojeg nije bilo potrebno nikakve kvalifikacije za biti primljen u državnu službu, već samo biti dobar »demokrat« (azijat) — danas ima smjelosti da navješta rat protekciji.

On, koji je sijao svugdje najgori partijski nemoral i korupciju — danas ima smjelosti, da navješta rat korupciji.

On, koji je proganjaо Hrvate i proti njima a pod svojim protektomat stvarao janjičare i banditske čete — danas ima smjelosti, da navješta rat partizanstvu.

On, taj veliko-Srbin ognjen »jugoslavenski« plastić, koji je uveo partizanski ključ u čitavoj administraciji — danas ima smjelosti, da navješta rat partizanstvu.

On, koji je širok kod nas Hrvata balkanskog korupciju, nema do tad nepoznatu — danas ima smjelosti da navješta rat korupciju.

On, koji je stvarao sa radikalima unitaristički front protiv »separatista« — danas ima smjelosti, da svoje bivše saveznike iz »unitarističkog fronta« naziva separatistima.

On, najsrmatniji vjerolomac, koji je izdao predlog priavljen 29. listopada 1918. u hrvatskom saboru, u kojem se veli, da će se o farmi vladavine i o unutrašnjom uređenju odlučiti »kvalificiranom većinom, koja poduprano zahtjeće od svakog majoriziranja« — danas ima smjelosti, da veli, da kad nešto potpiše, da mu preostaje samo jedno: ili izvršiti ili odstupiti.

On, koji nije niti izvršio niti odstupio — danas ima smjelosti, da se kune, da će na prije ruka usahnuti, nego podpiše ne to što ne izvrši.

S naše strane bi mu imali dodati, onu poslovnicu: »Koga bog hoće, da kazni, oduzme mu pamet! I tako mjesto ruke usahnutu je plemenitija sastajina tijela.«

Ne znamo samo zašto je on držao tu ekspektoraciju, jer kako smo

vidjeli, ona je izazvala svojom bistrrom pameti divljenje samo kod njegovih trabanata, a i kod šibenskog stola mudrača.

P.

onda isti se bi lakoumo pucali na nedužne gradjane dok se mirno Poljanom šetaju.

Za djela Orjunaca u prvom redu smatramo odgovornim policiju i vlasti, jer nijesu te ljude, još nit jedanput exemplarno kaznili već svaki njihov napadaj mučka mimošli i tako tacite im djelo odobrili.

Znatiželjni smo hoće li šibenska policija i vlasti doći već jednom do uvjerenja da Orjunci ne smiju biti privilegovani, te ih za njihove počinjenice zlodjela napokon kazniti.

Cekamo da vidimo!

U zadnji čas doznačjemo da je orjunac Belošević osuden na 5 godina teške tunnice, Katavić 1 god. a Kapić rješen.

Gospodinu

Ministru Financija

BEOGRAD.

Častim se ovime priopćiti Vam, svi nizi navedenim činjenicama, kako se kod ovdješnje Carinare protuzakonito postupa i sudi, te kakove se anomalije radi nesposobnosti, naranostni i političke mržnje, nekih njezinih činovnika dogadjaju.

Pod br. 4293, vodi se carinsko-krivični postupak, u kojem sam osumnjičen kao tobožni saučesnik. Imade već preko tri mjeseca da se proces vodi. Zaveden je, izgleda, na temelju jedne anonimne prijave. Proces je aranžirala, orjuna, policija i neki demokrati ujarmivši jednog slabica carinskog činovnika, kojemu su ovi naprosti sve diktirali. Ovaj pak obrabren takovom i tolikom vojskou saradniku, kao i s rodbinskim vezama visokih činovnika, kako se sam rado hvasta, stao je da vodi proces, kao čisto politički, a ne carinsko-krivični u kojega politička ne ulazi ni za što. Misleći da uz takovu pomoć, može sve što hoće, nije ni zakon htjeo poštovati, niti ga uvažavati i upotrebljavati, i rušio je i terorizirao svakoga, koji je pokušao da ga u zakonske granice svede.

Postupak je odmah u svom zaselku bio uperen proti meni, kau Hrvatu, i na sve moguće načine se je nastojalo i insceniralo, kako bi se mene u isti uplelo i prikazalo kao saučesnika. — Kada je sve to sporo i jalovo išlo, pomagali su se orjunaškom i demokratskom štamponom, čak i onom u Zagrebu, izmisljavajući upravo bajke, kao iz lisoči i jedne noći, da podupri proces i da alarmiraju javnost, a mene prikazuju krijumčarom u rečenom postupku. Tako se je desilo, da sam tek aranžirala nakon dva mjeseca, od kada se je postupak vodio bio ispitán. Pri tom sam se ispitivanju pozvao na svjedoka koji je silno kompromitovan carinika g. Bajia i šefa policije g. Carevića, radi podmćivanja i prijetnja da lažno svjedoči, učinjenju u uredu Carinare, što je sve ponenuvati svjedok, javno u splitskom »Novadu« publicirao. — Taj moj ispit, prekršiši uredovnu tajnu g. Bajie je odmah priopćio, brevi manu, g. Careviću.

Iza toga se je podiglo i kuku i motiku protimeni, a Carinara je narevano u tomu sekundirala. Mjesec dana prije nego li sam bio ispitán na Carinari, u javnosti su se širili glasovi, da će me Carinara sa sto

po sto sigurnosti osuditi, premda n' onda, ako oti danas nije bilo proti meni nikakvog punovažnog dokaza, dapače utužone zgode nijesam se niti nalazio u Šibeniku.

Carinari ili bolje Bajlu nije do istine i pravčnosti, nego samo do moje osude; jedno iz političke mržnje, a drugo nastojanjem, da se mojom osudom na Carinari, olakša položaj u kaznenom procesu, koji se vodi pred šibenskim sudbenim dvorom, radi gore spomenutog podmćivanja. Ta to je javna tajna! Kao najbolji dokaz tomu neka služi ovo. Predložio sam svjedoka i dokaze, kojima će se jasno i vjerodostojno dokazati, da nijesam niti najmanje ulazio, a kamo li učestvovao u krijumčarenju o kojemu je riječ. Carinara, koja bi takodjer morala porudititi oko toga, da se utvrdi prava i čista istina, proti jasnim propisima članaka 36, 48 i 49, car, krivičnog postupka, niti ne uzima u pretres taj moj pismeni predlog, već ga u želji da čim prije dodje do osude proti meni, naprosto zabacuje bez ikakva rješenja, Treba li ovome komentari? Tako me je mogla i bez ispitivanja osuditi, kako me je de fakto, po glasinama prosutim u javnosti, i osudila. Kada je pak jedini svjedok koji me je u procesu dvojbeno pokušao terebiti, htio da na Carinari izkaže pravu istinu, koja je dokazivala moju potpunu nevinost bio je od voditelja procesa otpremljen ne htjući ga zapisnički saslušati i ako zakon to izričito nalaže. U ostalom to se može i na sudu ustanoviti.

Sve se je pokušalo, da me se optereti i nadje materijal za osudu. Pošto je i to bilo malo, crnilo me se je i napadalo kod uglednih građana, uplivalo na advokate da zabele my obranu, sucima su prikazivali stvar u obratnom svjetlu.

Kada se pak uzmre u obzir, da taj postupak vode činovnici, koji nijesu pravniči koji nemaju nikakve spremu ni sposobnosti, a niti pojma o carinskim zakonima, nije ni čudo, da se sve ovo događa. — Da tu je jeden čovjek, sa prirodjenom bistrom i nepristrand, i koji se ne bi dočašio svoje sjene, kao ovi, ne bi dočašio do ovako apsurdnih rešavanja, o čemu smo se uvjerili i da ove Carinare.

Na našoj Carinari se rezonira ovako.

Jedan činovnik kaže, »što te je briga za dokaze, kada se radi o materijalnoj koristi Države, a na štetu je stranke. — Osudi, a ako je stranca krivo, neka se žali, ko ti može šta reći, ta nijesi ništa ukrao“. Krasne logike, zar ne, da, ali zakonodavac nije tako mislio i ni danas ne misli.

Drugi, voditelj procesa, učestvuje i dozvoljava policiji, da pravi nasiđa i podmićuje u uredu Carinare; svjedoke, koje ne iskazuju onako, kako bi on želio, psuje vrijedja i pravi presjece na njih. Vodi i nadalje taj postupak i ako je pismo zastrazio, njegovo izključenje. To je morao i sam, iz delikatnosti i kolizije postupaka, koji se vode na sudu i Carinari, da učini, pogolovo kada se pred sudom vodi kazneni proces, u kojem je on napadnut radi zloupotrebe uredovne vlasti a na Carinari vodi i nadaje krivični postupak proti meni. Možda bi on to i učinio, da ima činovničku rutinu. Ali čovjek bez ikakvih kvalifikacija, do jučer polutalijan, tako da

Rasprava protiv orjunaca.

Dne 30. prošloga mjeseca započela je pred zagrebačkim sudbenim stolom glavna rasprava protiv Muštefa Kopića i drugova, samih Orjunaša rade pucnjavine na mirne gradjane u Ilici, kojom zgodom je bilo građljivo u Ilici, što teže što lakše ranjenih.

Za ovu raspravu vlada silan interes u cijeloj domovini. Vlasti su se napukon ipak dosjetile, da ne smiju ni Orjunce puštiti da nesmetano uništavaju živote i imetak hrvatskih gradjana.

Čudimo se što u Šibeniku ne dolazi do rasprave protiv onih Orjunaša koji su tuženi od natrag više mjeseci radi pokušanih umorystva tvornih napadaju itd.

Bilo bi lijepo kad bi i šibenske vlasti kao i zagrebačke dokrajče parnice o podignutim tužbama napadača. — Orjuncu. — Mi nemoćemo da pitamo zaime gospodina na Šibenskom vlastinu, koji oteže sastim parnicama, ili ih je možda stavio ad acta do bolje zgodе, već hoćemo da konstantnojemo činjenicu. Kad bi Orjunci bili uvjereni da nijesu sa strane vlasti protežirani;

da će ih za njihove nedjela u najkraćem roku stići zaslužena kazna,

imade i talijanski nadimak, ne bi nikada postao činovnikom, da nije našeg oslobođenja i vezu, koju se uga otraga dvije godine podigle na činovničku.

Treći, pisar Carinare, kojega, nakon što je prorajao bogati imetak, pod starost pri koncu petog križa, mora da ga država badava hraniti sa svom njegovom nesposobnosti. — Predmetom je smijeha gradjanića, pogotovo kad se grozi i pred boljom publikom prijeti čak i Ministru da će čuti cijela Europa, budem li riješen u ovom poslu.

Ostali činovnici, koji bi nastojali poštivati zakon i pravica i biti nepristrani, nemogu da hoće, a valjda i smidu od demokratsko-činovske-političke-klike, koja isključivo vodi ovaj postupak i šnjim dirigira, pod vodstvom triunvirata, koji se često sastaje, dajući daljnje direktive, u sobi šef policije. — Ima još sila ovog materijala, kojega će podnijeti redovitim putem. Nema u opće tajne niti iskaza za kojega ne bi Činovna odmah doznala i objelodila ga.

Eto takovim rukama je predana jedna božica pravde, te sudbina i opstanak pojedinaca i familija, s kojim se ovi titraju, kao da su dječje lopte, pa svaki uvidjavaju može da predviđe, kako bi to moglo da avrši, kada je i vrabcima na krovu poznato, da je ovom procesu jedini cilj, osuda, moja i još nekih Hrvata.

Gospodine Ministrel! Ja ne tražim nikakove milosti, nego kuo sloboden gradjanin zahtjevam, da se vrši zakon i pravica, koja je skrivena za sve državljane jednako, te da se krivični postupak provede u smislu pisanih za to zakona, bez političke natrute, da se proveđe predloženi dokazni postupak i da ustanovi samo čisto i prava istina.

U Šibeniku, dana 10 Novem. 1923.

Ivo Škarica pok. Petra.

Za ovaj članak uredništvo ne odgovara.

Šport.

Glavna godišnja skupština Splitkog Plivačkog Saveza Jug Plivačkog Saveza u Zagrebu.

Dveća 30. oktobra t. g. održala se je u prostorijama Jug. Čitaonice glavna godišnja skupština Splitkog Plivačkog Saveza. Istoj su prisustvovali odstanci J. S. K. „Baluni“, J. P. K. „Firule“ i J. P. S. K. „Gusar“. Nakon referata I. tajniku, blagajniku i nadzornom odboru, koji su jednoglasno bili prihvaćeni, bila je izabrana za poslovnu godinu 1823/1924 ova uprava: predsjednik Dr. A. Grgin, podpredsjednik Dr. Silvije Bulat, I. tajnik Dr. Gjurov, II. tajnik P. Serić, blagajnik Vl. Bego, odborci: Vjek. Ozretić, Milutin Dešković, kap. T. Gaćelj, V. Zuppa i Vl. Bučan, zauj. odborčika K. Jakaša.

Technički referent inž. Kodl.

U nadzorni odbor uli su: Dr. I. Karašman i R. Nouveiller.

Domaće vijesti.

Pišu nam iz Splita. Ovih dana su bila odobreni pravila „Hrvatskog Kluba“ i „Hrvatskoj Političkoj Organizaciji“ u Splitu. — Netom se uređe prizemne prostorije vis-a-vis ljekarne Matičić, uslijediti će svečani otvor. Upisalo se oko 500 članova dosada u Hrvatski Klub. U društvenu Upravu su birani: Dr. Ivo Bulić, Dr. Jozo Brkić, Lovaro Aržić i Dr. Buzzi. Tako se eto i Split povrata čistom Hrvatstvu, da postane lučnošća Hrvata na Jadranu, kako je bio u doba narodne borbe; Time je zadan i kenačni udarac nadrijugoslavensku i onim sjajitima, koji su ga podržavali. Samo napred živilji Hrvati Splita!

Nova kradja Pašićeva. Pod gornjim paviljonom Republike od 28. X. ov. god. donosi.

Ovih dana, kako jedan monarhistički list javlja, u dva maha stigli su pred stan g. Nikole Pašiću ogromni kašuni sa nameštenjem i unaprijenjem adresovani su bili u upravu dvora ali so se izgubili u domu predsjednika vlade. Kako dvor ne plaće carinu, to je šef vlade, koji treba da budi nad čuvanjem državne imovine pokrovio državu ne platiti velike sume carine na uvezenu robu. Ovo nije prvi slučaj da činovnik dvora krije mrene za računa privatnih lica a na adresu dvora pojedine stvari. Poznata je stvar o kolevcu koja je nabavljena tobokož „za dvor“ bez carine i ako ni kraljni princevi nisu bili ženjeni, a principe je bila devojka. Ta pljaka umalo nije stajala glave jednog četrtog nar postnikom. Zatim je poznata stvar su ona dva vagona benzince koje je jedna dženeral uneo bez carine opet, „za dvor“ a u stvari da trguje njima u konkurske trgovcima koji su platili carinu. Tako je u svoje vrijeme uvozeno bez carina vina za privatne kuće. Sad je tu kriomarsku i plijatsku praktiku optočio i sam šef vlade. Obratamo pozivaju sekretaru kraljevom da izvesti tvladacima o tim zloupotrebljama koje se izvesno čine bez njegovog znanja. A ministru finacija skrećemo pažnju da ćemo ga smatrati sataku ako ne zivimo istragu po toj stvari. Imamo mnogo ljudi koji su vidili te sanduke pred kućom g. Pašića, a čujemo da su izvršeni i fotografiski snimci.

Mi smo kozali svoju reč. Oni koji ne žele da se smatraju kao jatuci u ovom plaćki učka preduzmu što im je dužnost. Jer šef vlade već je izgubio svaki stid i zazor i radi poput običnih apaša.

Riješeni komunisti. Radi jednog nevinog letka štampanog prigodom mrtovskih izbora, podpisovanog od našeg sugradjanića, idealnog i čestitog sugradjanića Iva Balkuša i Vicka Jelaska bivšeg narodnog poslaničnika, na prijavi splitiske policije podnesen tek u kolovozu, splitsko dužavno odvjetništvo je nakon punih 7 mjeseca podiglo, proti istemu optužnicu, koja traži na temelju čl. 1 i 2 zakona o zaštiti javne bezbednosti ni manje ni više već kaznu smrtnu ili robiju do 20 godina. Natrag dva desetak dana, kada je bila izdana optužnica, obojica su bila zatvorena u tumbice splitskog suda. Na 5. ovoga obdržana je rasprava pred sudbenim dvorom u Splitu, na kojoj su obojica bili potpuno riješeni svake optužbe. U istinu ovo služi na čest poštenu i nedoviznim dalmatinskim sudcima. Bio je već nekoliko tužuba po Dalmaciji podignutih, odnosno na gore citirani reakcionarci zakon, kakvo ga i sam zloglasni Bach, u vrijeme bečkog absolutizma nije usudio stvoriti, ali niti sudije, još u najdujem slučaju, nijesu upotrebili i primjenili taj zakon.

Medutim naš sunješćenik G. Balkas, ovo je već 58 i put zatvaran radi svog uvjerenja, od austrijskih, talijanskih i naših vlasti, odsjevi nekih 5 godina dana robije, a da ni jedan, osim ovoga puta, nije bio po sudu presutan, a kamo li optuženi ili osudjen. Mi mu od srca želimo, da mu se to više ne dogodi!

Bilješke.

U album Sraoa Novosadski „Vidovdan“ donosi slijedeći dokument. Nedavno je u Baćkom Gradištu ubijen bilježnik Čedomir Cukra. Ubio ga je neki Petrović, koji uhapsen izjavljuje:

„Istina je, da sam u društву s Gavronom Rusom ulio beležnika Čakra. Ali to smo moralni učiniti, jer nam je to naredio naš podpredsjednik Sraoa, Miša Popović-Ruknić mesar. Istina je da je u gestioni našeg člana Uroša Erdeljanu, da to već posle Čakra, odlučeno pokoljeno na još slijedeća lica: podbilježnika Sekulčića opštinske činovnike Vladimira Vojnovića Janaša Čikaša Martina Nača, Školskog upravitelja Lakovića, Paju Vojnoviću i još neke bogatije ljude.“

Isti list dodeće, da su svu uapšenju sprovođeni u Novi Sad, a da opštiu u popratnom pismu izjavljuje, da su to sve oni isti elementi (naime atentatori), koji su 1918 plijekati i ubijati.

Dosmosimo bez komentara.

Prodajem dok zaliha traje.
(povjerenog mi od Jose Jurina.)

STAROG PROŠEKA.

MARKO STOJIĆ

z. Obz.

Gradske vijesti.

Bezakonje Šibenske policije. Upozoravamo naše čitatelje na izjavu g. Nik Fržopa, danas štampanu u mjesnom listu „Fržop“, iskreni i neschićni patriota, koji je uz buk g. Dr. Trumbića, agitirao i skupljao jugoslavenske legije, koji je sa spiskom broćom na fronti proti Austriji kraj lijevanju i koji je neseličan i bez ambicije, lukav je, pri mortovskim izborima otklonio i odrekao se časti sreskog kandidata, siguran sto posto, da bude izabran narodnim poslanikom, — na ovaj i ovakav način, biva zlostavljan od policije! Kako se je dalje postupalo sa hrvatskim mladincima i drugima, lako si možemo prestatiti.

Neka čestita javnost prosudi, jeli gosp. Carević molio i nagovorio g. Fržopu da pravo pred sudom suđeđi, onom prigodom kada ga je polisija zlostavljala? Je li g. Carević počinio javno nosile, ograničivši ljudsku slobodu u Fržopu, proti jasnom slovu čl. 5. Ustava, pridruživši ga četiri dana u затvoru, bez sastavljanja i osude? Je li i kada je Državno odvjetništvo postupilo, propativ g. Careviću, radi gore navedenih učina? Dokle i kieliko će sve to nadiečni dopušati?

Okovanim primjerima izjavama, mogli bi da napunimo čitave stupce, ali hoćemo da štimo naše čitatelje i publiku, a od prijedole prigode, kada se za to počake potreba, iznijeti čemo pojedino slučajeve.

Pa da ne uskliknemo: „Jugoslavijo quo vadis?“

Administrativni ispit, položio je natrag nekoliko dana, naš odlični sudogradnjak g. Karlo Vidović, pred posebnim povjerenstvom kod Delegacije Ministarstva Financa u Splitu, sa odličnim uspjehom, na čemu smo iskreno čestitamo.

Darovi. Uzor rodoljuba, i čelični hrvatski borac i bivši načelnik hrvatskoga Šibenskoga, g. Marko Stojić, poklonio je ovih dana u fond našeg lista znatnu svotu od Din. 500—, radi hrabrog držanja našeg lista u obrani Hrvata u ovim teškim i kritičnim vremenima.

N. N. radi istih razloga i npredka hrvatske omiljene darovaču je takođe u fond lista Din. 200.—

Dćinim i čestitim rodoljubima uprava lista najčešće zahvaljuje.

„Filharmoničko društvo“ priređuje prvi polovicom novembra vočalno-instrumenatalni koncert pod ravnateljem opernog dirigenta maestra g. D. Trstera. Na programu se nalaze slijedeći komponisti: Čajkovski, Smetana, Hatze, Novak, Aubert, Mozart, Wendelsohn, Verdi, Leoncavallo i dr.

Što nam fali u Šibeniku? — Mnogo toga, ali sve se na jedan put nemože poštignuti. Ali što se u drugini i manjim mjestima goji i ljubi, na to se u Šibeniku još uvek malo pazi. A to je udaranje na guslama (violinu). U Splitu, Dubrovniku Kotoru ima toliki broj dobrih guslaca, da oni u svakoj prigodi mogu da privrede provoklasne koncerte u Šibeniku nam toga fali. Ovdje se je ustrojilo Filharmoničko Društvo, koje nastoji sa svim silama da i Šibenik podigne na veću kult glazbe, ali do sada je bilo sa strane gradjanstva slabog odziva. Društvo je uspijelo angažirati vrstog učitelja, alisoviranog konservatoriju Štefana Karumana, jednog od svjetskih teoričara, pak bi bila velika grehota, da roditelji ne upotrije njegovog boravka u Šibeniku i da u društvo ne pošalju svu onu djecu, koja pokazuju volju, ljubav i naklonožnost za muziku u obzi, a osobito za gusle.

Mi sa naše strane preporučujemo roditeljima, da ne žale potrošiti mjesecu

koju paru za pouku njihove đece u gušlasmu, jer i sami od toga mogu jednom doživiti neocikivane koristi, budu li im djeca izuzeti dobro udarati na guse!

Da počasti uspomenu Iva Jakovljevića doprinješu u fond „Šibenske Glazbe“ Delagiovanna Justo din. 10; Šarić Luka din. 10. — Oprava darovateljima harno zahvaljuju.

Potražba „Hrvatski Radiša“ potrebuje dječake za slijedeće grane Irgovine, obrta, industrije i poljoprivrede. Baćevac 2, Bojadar 2, Brijevač 4 (bez odjevanja), Caraprača 3, Čekićeva 2 Gostionica 8, Klobučica 1 Kožar 1, Kružar 1, Lončar 1, Medićeva 8, Mesata 13, Mimara 20, Opočica 8, Pečara 50, Slastičara 6, Sitar 1, Staklara 6, Uzara 10, Glazbula 2, Vrtljara 10, Poljoprivredno-

ka 20,

Zaštитnik orjuna. Ne rijetko nam se naničalo pitanje, ko podupire i podržava ujedinjen orjun, a da nijesmo bili u stanju da to pitate pravo rješenje. Kad je u jednom, kada je našoj općini pretresano pitanje Orjunaških napadača, koji su se zabili na Poljanu na 28 prosloga u večer i kada su naši vježbenici gg. Živković i Zaninović, to najoštije osudili i kritizirao ih, budući da se to i zapisnički utvrdi, skoči i opre se tomu g. Direktor Gimnazije, demokratski vježbenik, izjavom da on to ne može dozvoliti da se ista o tomu učini, jer da je on ka demokrata zastupnik i predstavnik Orjuna. Kada su naši vježbenici gg. Živković i Zaninović, to najoštije osudili i kritizirao ih, budući da se to i zapisnički utvrdi, skoči i opre se tomu g. Direktor Gimnazije, demokratski vježbenik, izjavom da on to ne može dozvoliti da se ista o tomu učini, jer da je on ka demokrata zastupnik i predstavnik Orjuna. Kada su naši vježbenici gg. Živković i Zaninović, to najoštije osudili i kritizirao ih, budući da se to i zapisnički utvrdi, skoči i opre se tomu g. Direktor Gimnazije, demokratski vježbenik, izjavom da on to ne može dozvoliti da se ista o tomu učini, jer da je on ka demokrata zastupnik i predstavnik Orjuna. Kada su naši vježbenici gg. Živković i Zaninović, to najoštije osudili i kritizirao ih, budući da se to i zapisnički utvrdi, skoči i opre se tomu g. Direktor Gimnazije, demokratski vježbenik, izjavom da on to ne može dozvoliti da se ista o tomu učini, jer da je on ka demokrata zastupnik i predstavnik Orjuna. A jesu li ono separatisti, za vremenskog rata, kada se je vodio proces, proti učeniku, djaku od 14-15 godina, pred vojnu vlasti u Sinju zapisnički teretili maloga Friganovića sina Jakišina? Tko je ovo veselo se, pada Beogradu, javno odužio tomu oduška, skupa sa Zaccaroni adraom i kdo je s njima Šurovao i družio sa Calebichem. A to? Biće separatisti.

Naši vježbenici su seđurali, kako dolikuju pravim gradjanima i Hrvatima, i naši su se odobravajući i solidarnost cijele stranke. Neka nadalje gospoda znadi, da se mi nećemo dati vrijedniji i dozvoliti, da se naši pravci vrijedaju, jer je ovo općina čisto hrvatska, o čemu će ih poučiti općinski izbori. Neka nam ne upišu kao slabost, što su Hrvati iz lokalnog patriotskog dozvolili da im se ukine jednog vježbenika, na korist druge stranke.

Jedna potreba Šibenika, iako danas živimo u eri „kad zlo slavi“ svoje orgije, kad svak teži samo za svojim ličnim profitom, kad je bog nad bogovima — džep, ipak bilo pojedine i bilo pojedina gradovi pokazuju želju za nekakvom kulturnom napretkom svojih gradjana pa iako — najmlađim i privremeno najnezauvjetnijim Danas kad se u Šoku vježbe „u desnicu snaga“, kad se diže razna feministička predavanja, kad se posjećuju razni patriotski koncerti, kad se daju banketi za razne goste, to isto danas ima Orebić bilježiće jedne kulturne sramote — da su u Šibeniku šegrti bez škole. Ono što smo imali prije rata, i na vrijeme rata, to danas nemamo, pa tako mjesto, da idemo putem napretka mi ideemo — nazadku. Ne će proći dugo, pak ćemo imati hiperprodukciju inteligencije — sve razne učitelje profesure, doktore, inžinjere i t. d., a zato ćemo imati radnike i obrtnike nesposobne za život. Do kakovog će tada uverenja doći taj radnik i taj obrtnik? Jedino — da je bio zapostavljen. Upitati će se on i našim „gradskim očima“.

Dok naš radnici pomladaju tako vegetari, mi vidimo, da su braći Srbi osnovali već svoju šegrtsku školu. Zar uistinu mi

PRODAJE

se u Zagrebu u najprometnijoj ulici kuća prizemna sa dva stana jedan od tri a drugi od jedne sobe sa svim nužprostorijama, sa gradilistom i dvorištem u površini circa 600 č. hv. zajedno sa tegovinom dobro uvedenom gradjevnog materijala. Na raspolažanje sloje dvije staje dva magazina velika šupa, pôslovnička sa lejonom od dvije sobe, sve električno razvijeljeno.

Za preuzeti i useliti se po mogućnosti čim prije. — Cijena svema Din. 1,250.000—

Samo ozbiljne upite pod „Prilika“ Zagreb I Poste restante.

hoćemo da idejno ma i ako laganim korakom na stepen — Makedonije — Zanimalo mi nas znali jesu li najpozvaniji i to općinski odbor u trgovacko obrtničko udruženje poduzeli u tom smislu ikakve korake, a niko nisu kane li te korake poduzeti. Na koncu je nek se makne, da nam digne tu kulturnu sramotu i da nam dade — Segrtsku školu. Dixi... P.

Priobćeno. *)

Uglednom Uređništvu

Dalmatinskog Hrvata“

Šibenik.

Najljepše vas umoljavam, da izvolite uvrstiti ovu moju izjavu, u vašem cijenjenom listu, na čemu vam unapred zahvaljujem.

U rujnu prošle godine, prigodom posjeta g. Drn. Bnsariću, narodnog poslanika, bio sam uprijet u Vodicama skupa sa nekim Hrvatima i predan policiji u Šibeniku, gdje sam bez ikakva saslušanja i osude bio zatvoren četiri dana. Odmah prvoga dana bio sam zlostavljan i izudaran, nogama i šakama na policijskoj stanicu po dvanaestnaru (Veleži i Bobiću), tako da sam zadobio modrič, ozleda i rana, što je bilo sudbeno i lječnički ustanovljeno.

Tom Prigodom, a prije nego li je sudbeno komisiju imala da ustanovi na policiji, zadane mi ozlede, dao me je predvesti tajnik policije g. Carević, na Poglavarstvo u svojoj sobi. Tu me je g. Carević, stao navorati i moliti, da zaniđem pred sudbenom komisijom, sve ono što se je dogodilo na policijskoj stanci samom ill da barem ublažim cijenu stvar, da će me iz zatvora odmah pustiti i da neće biti osuđen. Održatio sam mu, da kao čestit čovjek nemogu i nijesam vičan lagati, ali da sam spravrin policiji oprostiti nanešene mi uvrede i ozlede, ako ne za to pismeno ili zapisnički zamolio.

Pošta g. Carević nije htio to učiniti, sudsko vještvo je ustanovilo zadane mi ozlede. Protiv policije pak je bila za vedena istraga, g. Carević, da ostane dosjedan, odušio me je ni kriva ni dužna, nu mjesec dana zatvora po Bakovoj patentu.

Taj proces proti policiji vodio se je sasvim poligono i odusvojlio, tako da sam na njega bio sasvim zaboravio. Kad na jednom, i bio nakon 13 mjeseci od prilike, čitan u novinama, da su neki redari, na prekrasniju suđu bili osuđeni po pr dana, radi zlostavljanja nekih mladinaču i mene. Moje čudjenje je bilo time veće, što nijesam niti znao sta o tomu, a niti sam bio pozovan da budem na raspravi presluhan, što je mislim, bilo nezbodno potrebito, da se čuje

kakav je bio postupak policije sa mnom, a bez ikakva povoda. Ovo je jest prav povod ovim mojim retcima.

Na sve ova sam u svoje vrijeme, putem javne štampe bio upozoren g. Ministra policije Timotijevića, pak ovime upozorenjem i današnjeg g. Ministra Vujičića, te g. Velikog župana i novog Kotarskog Poglavaru. Ovo sve se je dognijalo, dok je na čelu policije stajao uj. s njome upravljao g. tajnik Carević i poslije narednog g. Ministra Policije proti batinjanu, u da g. Careviću, koji je, najblaže budi rečeno, barem moralni krivac u ovoj afjeri, nije pala ni jedna vlas s glave.

Vodice, 20 listopada 1923.

Niko Fržop.

Ovu izjavu g. Niku Fržopu, radi prebijanja gradiva i radi učestalih zapljena načeg lista, nijesmo mogli do danas uvrstiti na čemu će nas g. Fržop izvinuti.

Uređništvo.

Uređništvo za ovaj članak ne odgovara.

Izdav. i odg. uređnik: M. Berović, pravnik
Tiskar Pučka Tiskara — Šibenik

Posjetiocima morskih kupališta, putnicima i izletnicima, preporuča svoj novouređeni,

Hotel „Dalmacija“

u Tivtu, jedan sat vožnje parobromom od željezničke postaje Zelenika.

Potpuno nova zgrada sa novim namještajem, na najlepšem mjestu Boke i u blizini najvećeg i najlepšeg perivoja u državi. Morsko kupalište neposrednoj blizini.

— Cijene vrlo umjerene. —

IVO FAŽO, TIVAT,
Dalmacija.

Jugoslavenski javni bilježnik
u Sjevernoj Americi.

PETAR REŠKOVAC

1526 Page St., N. S. Pittsburgh, Pa.

Zastupan u svima ostavinskim i inim poslovima i razpravama. Utjerivam otiske za Vaše nastradale i poginule u Americi, kao i osmrtnice za umrle u svim slučajevima. Izradujem sve pravne i ine dokumente za sve one, koji žele doputovati u Ameriku, ako u Americi imaju svoje rodbine, koja će se za njih pobrinuti. U svakom slučaju izvolite se obratiti na mene. Toplo se preporučam zainteresovanome narodu.

JOSIP DREZGA - ŠIBENIK

Brzojav: DREZGA Šibenik.

Telefon inter. 38.

VELIKA PRODAJAU Žitaricama i kolonijalima,

Prodaja: Sečera, Kave, Pirinča, Šapuna, Gradjevni materijali, Nafta, Benzina, Mašinskih ulja.

SVE UZ CIJENE KONKURENCIJE. Autogarage.

Narudžbe se obavljaju sa vlasitim prevoznim sredstvima: motornim ladjama, pomoru, teretnim automobilima po suhu.

Export vina, ulja i rakije na malo.

Jeste li poslali predplatu?

?

DROGARIA

VINKO VUČIĆ ŠIBENIK

Skladište kemijskih proizvoda, laka boja gumenih predmeta

i o.

OPTIKA.

Naočala — Cviker.

Izvršuje svaku izradbu po okul. Ilječničkom propisu.

PRIMAJU SE POPRAVCI,

KRUMPIRA

bijelog, zdravog, suhog za jelo prebranoga bez zemlje nudja svaku količinu

VLADO STEFANOVIĆ DARUVAR (HRVATSKA)

I. BOS. HEC. tvornica turpija JOSIP MEGLIC

Varež Majdan Željezara

Preporuča sve vrsti novih turpija i rašpa na veliko i za malo te prima na novo oštrenje istrošena.

Cjenici na zahtjev badava i franco.

KRUMPIRA

Zdrava, birača, slavonskog bijela
najbolje vrsti
nudja svaku količinu na vagona
Trgovina Zemaljskih Plodova
IVAN VRKLJAN
DARUVAR (SLAVONIJA).

Banka za trgovinu obrt i industriju

dioničarsko društvo.

Jelčićev trg. 4. - ZAGREB. - (vlastita palača)

Dioničarska glavnica: s pričuvima Din. 28.000.000.
K 112.000.000.

Telefon 2 85 7 96, 11-94, i 15-54.

Brzojav: Trade i Trgobanka.

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Afilirani zavodi: U svim većim trgovackim središtima Jugoslavije. Izravne veze sa prvorazrednim bankama u cijeloj Evropi, te Americi.

Prima: uloške na kojizice i na tekući račun uz najkulantniji kampanjak.

Eskomptira: mojenice i devize.

Financira i osniva: obrtnička trgovacka i industrijska poduzeća.

Kupuje i prodaje: valute, devize i vrijednosne papire.

Podjeljuje: predujmove na vrijednosne papire.

Burzovne naloge: obavlja kantant i točno.

Izdaje: čekove i kreditna pisma, te obavlja isplatu na temelju akreditaiva na sva to — inozemna mjesto.